

ДО ПИТАННЯ ОБЛІКУ ДОХОДІВ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

викладач кафедри обліку

підприємницької діяльності ХНЕУ Шушлякова О.В.

На сьогодні фінансова криза окремо взятого українського промислового підприємства – це, в основному, наслідки світової економічної кризи. Зменшення ринкової активності, обсягів виробництва та об'єму поставок негативно впливає на економічний потенціал підприємства. Внаслідок цього витрати починають зрівнюватися з доходами, іноді перевищуючи їх, при цьому керівництво підприємства намагається будь-яким чином підвищити доходи і стабілізувати фінансовий стан. Достовірно оцінити результат діяльності підприємства можливо лише за даними бухгалтерського обліку.

Визначення терміну «дохід» дає П(С)БО 1 [1]. Так, доходи – це збільшення економічних вигод у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, які призводять до зростання власного капіталу (за винятком зростання капіталу за рахунок внесків власників). Методологічні основи формування в бухгалтерському обліку інформації про доходи підприємства та її розкриття в фінансовій звітності встановлені П(С)БО 15 [1]. П. 5 П(С)БО 15 передбачені дві обов'язкові умови визнання доходу: збільшення активу або зменшення зобов'язання, що зумовлює зростання власного капіталу (за винятком зростання капіталу за рахунок внесків учасників підприємства); оцінка доходу може бути достовірно визначена. Але в П(С)БО 15 є, на думку автора, декілька невизначеностей, наприклад, в п. 8 наведено дві неоднозначні умови визнання доходу – передача покупцеві суттєвих ризиків й вигід від володіння продукцією і ймовірності надходження на підприємство економічних вигод, пов'язаних з операцією продажу. Згідно з п. 16 МСБО 18 «Дохід» [2] та п. 8 П(С)БО 15, якщо підприємство залишає за собою суттєвий ризик володіння, операція не розглядається як реалізація і дохід не визнається. Наприклад, підприємство утримує зобов'язання щодо незадовільного виконання робіт, яке не передбачається гарантіями; одержання доходу від певної реалізації залежить від доходу, який отримує покупець від власної реалізації цих товарів; відвантажені товари підлягають подальшому монтажу і цей монтаж є суттєвою

частиною контракту тощо. Згідно з п. 18 МСБО 18 та п. 8 П(С)БО 15, дохід визнається тільки тоді, коли існує ймовірність надходження на підприємство економічних вигід, пов'язаних з операцією. У деяких випадках такої ймовірності може не існувати до отримання компенсації або до усунення невизначеності.

Питання змісту та форми Звіту про фінансові результати (ф. 2) регулюється П(С)БО 3 [1]. В п. 13 П(С)БО 3 вказується, що в цьому Звіті відображається «..загальний дохід (виручка) від реалізації продукції, товарів або послуг..». Вже не згадується про надходження активів або зменшення зобовязань. Формулювання статті «Доход (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт та послуг)» ф. 2 більш точне, ніж визначення термінів, яке приводиться в П(С)БО 1 та П(С)БО 3.

В міжнародній практиці такий дохід називається валовим доходом. Але у нас валовим доходом визначається показник, визначення якого встановлено Законом України «Про оподаткування прибутку підприємств» [3]. Таким чином, поєднувати в одному терміні показники, означає внести плутанину. Можливо, тому в П(С)БО 3 дохід від реалізації продукції названий загальним доходом, а не валовим [4].

Таким чином, хоч прийняті положення (стандарт) бухгалтерського обліку мають важливе методологічне значення для формування системи звітності та її облікового забезпечення, їх необхідно допрацювати, узгодити термінологію із змістом показників.

Облік доходів пов'язаний з методикою визначення фінансових результатів, яка має наступні недоліки: відсутність чіткої концепції їх визначення, не розкриття змісту самого поняття дохід, необхідність впровадження в практику бухгалтерського обліку різних методів визначення фінансових результатів, неврегульованість П(С)БО і податкового законодавства, що неодмінно призводить до помилок та порушень.

1. Національні стандарти бухгалтерського обліку // Все про бухгалтерський облік (спецвипуск 185). – 2007. – № 18 (1295). – 111 с.

2. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку 2000 / Пер. с англ. за ред. С.Ф. Голова. – К.: ФПБАУ, 2000. – 1272 с.

3. Закон України «Про оподаткування прибутку підприємств» від 22.05.97 р. № 283/97 зі змінами і доповненнями // www.kiev.rada.ua

4. Меська І. Проблеми обліку і контролю доходів діяльності підприємства // Мат. І Всеукр. наук.-практ. конф. «Сучасні проблеми фінансово-господарського контролю». – Кривий Ріг, 2005. – С. 200-201.